

Роден е през 1843 г. в с. Въртоп, Видинско, в семейството на известния български войвода Иван Петков Въртопчанина и съпругата му Стана Николова, родом от с. Синаговци (1). Имал е двама по-малки братя - Петко и Марко - и една сестра - Тодора (2). Заради бунтовната дейност на бащата семейството е подложено на непрестанен тормоз от страна на турците. Особено тежки дни за българите от Видинско настават през 1859-1860 г., когато във видинския край турските власти заселват изгонените от Русия кримски татари. Селяните от близките до сръбско-турската граница села през пролетта 1861 г. започват да бягат в Сърбия, за да спасят живота си (3), а тези от вътрешността се записват за преселване в Крим и Южна Русия. Това движение е особено силно през юни-юли 1861 г. Тогава от видинския край повече от 16 400 българи се качват на австрийските параходи и шлепове и заминават за Русия, за да търсят свободен живот (4).

Семейството на Младен Иванов, чиято земя е отнета и дадена на татарите (4), нелегално преминава Дунава и се озовава във Влашко, пеша преминава през румънското княжество и заедно с останалите българи-преселници се заселва в Южна Русия. Там надеждите на преселниците-българи са попарени. Те не намират плодородната обработена видинска почва, горите, студените води, на каквито са свикнали в родния край. И започва ропотът, недоволството и те решават да се върнат обратно в родината, а турският султан великодушно им позволява да се върнат по родните места. Семейството на Иван Въртопчанина също решава да напусне руските пустини, но то не може да се върне в родния край легално, откъдето е преминало във Влашко без паспорт. То потърсва спасението си в съседна братска Сърбия. Първоначално се заселват в с. Унчаре, Смедеревска околия, Белградска Сърбия област. Там в 1863 г. се ражда най-малкият му брат - Марко (5). По всяка вероятност условията на живот и тук не ще да са задоволява семейството в с. Унчаре, а и желанието да бъдат по-близо до родния край ги кара да се преселят отначало в с. Вратарница, Княжевацки окръг (срещу българското с. Раковица), а по-късно - в гр. Зайчар, град, изключително населен тогава с българи от Тетевенско, а и съседните села са пълни с българи-емигранти - бежанци от Видинско, Кулско и Белградчишко.

Не ще да е бил лек животът на Младен Иванов Петков и в Зайчар. Трябвало е да се работят чужди ниви на изполица, за да се изкара коравия залък хляб. И те двамата с баща си Иван Въртопчанина решават сами да си направят водна воденица на р. Тимок, каквито тогава имало много по онова време. Речено-сторено. С много труд и усилия воденицата е вече направена и с това облекчава нелекия живот в чужбина на семейството, което иначе се радва на свобода и живее в българска атмосфера (6). Тук навсякъде около тях се говори на български език (Зайчар през 1900 г. по свидетелство на акад. Сава Ж. Дацов е имал 3 600 жители, от които само 197 не са били от български произход).

Годините минават и заминават. През 1874 г. баща му получава протокола на БРЦК в Букурещ от заседанието на 20 и 21 август, писан и подписан и от ръката на Христо Ботев. Този документ, който показва, че бащата и синът са свързани с българското националноосвободително движение и усещат, че идва отдавна чаканото време за освобождението от турчина. За него те са готови да се включат в борбата за това

освобождение. През 1876 г. Сърбия се готви за война с Турция, за да извоюва своята независимост. Надеждите на българите да се освободи поробената им родина скоро ще се сбъднат. От всеки, който милее за България, се иска да хване оръжието и с него в ръка да помогне.

Младен Иванов Петков е един от първите, които още на 2 май 1876 г. в гр. Болевац постъпва в сформирания от баща му българска доброволческа чета. Записва го сръбският поручик Глиша Маркович към Тимошкия сръбски корпус на полковник Милойко Дешанин. Младен Иванов е избран за подвойвода на бащината му чета, а брат му Петко - за десе-тник (отдельонен командир) (7).

По-късно четата на баща му е дислоцирана в Зайчар, където е настанена в гората Кралевица. Там от Кладово пристигат доброволческите чети на Панайот Хитов, Филип Тотю ("Балкански лев"), Ильо войвода и Симо Соколов. Както вече споменахме, преди четите да се отправят за бойното поле им е разрешено да си изберат войводата, с когото ще влязат в бой с поробителя. Забиват се знамената на отделните чети и доброволците отиват при което знаме при който войвода искат, използвайки даденото им от командването право на избор. За отбелязване е, че никой от четата на баща му не го напуска, а към тая чета идват други доброволци от други чети като Трифон Първанов от Мокреш, Ломско, Петър от Вълчедръм и Георги Костов от Берковско (8)

След започването на военните действия на 18 юни 1876 г четата на баща му навлиза заедно със сръбската Крайска бригада от Неготин във видинския край в края на юни (26-ти и участва в боевете при Гъмзово на 29 юни с.г. на позициите на Флорентинско-Халваджийския баир, откъдето принудени от частите на дивизията на Фазлъ паша да се изтеглят през Брегово отново в Сърбия.

Младен Иванов Петков взема участие и в боя при с. Раковица на 6 юли под командата на руския майор Киреев, който загива. Четата дава големи загуби. От около 180 доброволци в Зайчар се, завръщат едва 40-50 души (9). След това тя е включена в състава на трети батальон на Църноречката (Зайчарската) бригада на новоназначения капитан Глиша Маркович (10) и продължава да се сражава под негова команда. След прекратяване на военните действия между Сърбия и Турция на 20 ноември 1876 г. четата на баща му си остава в състава на същата Църноречка бригада и през следващата 1877 г., след като Сърбия обявява война на Турция, навлиза в бащината земя на коне и изпълнява разузнавателни задачи във Видинския край (11).

По време на сръбската окупация на 66 села баща му Иван Въртопчанина, свързан дълги години със сърбите, работи за присъединяване на Видинския край към Сърбия след решенията на Берлинския конгрес, заради което е интерниран от вицегубернатора на Видинска губерния Петко Каравелов в Оряхово (12). Навярно и синът е споделял вижданията на бащата за съдбата на нашия край. След Освобождението той, баща му и братята му се завръщат и заселват отново в с. Въртоп и получават от държавата по 60 декара земя и парично пособие за обзавеждане на стопанство (13). Сведения за Младен Иванов и

неговото семейство черпим едно удостоверение N 87, издадено на 18 август 1898 г., издадено от Въртопското селско общинско управление, според което той тогава е на 50 г., съпругата му Петра - на 41 г., синът му Матей е 21-годишен, войник тогава в III пехотен бдински полк; син Петко - 14.. годишен (сакат с двата крака); син Иван - 13-годишен; син Костадин (Коста) на 11 г.; син Никола - на 6 г.; дъщеря Иванка - на 1 г. и сваха Мария - на 20 г. Имал е и една къща покрита с керемиди (14).

Известно време Младен Иванов е кмет на общината в с. Извор, Видинско (15). Умира през 1924 г. в с. Въртоп, където е и погребан (16). Заслужилият поборник оставя здраво потомство. Негови потомци и сега живеят достойно' в днешна България, за която той се е борил е оръжие в ръка.

БЕЛЕЖКИ

1 Патила • спомените на войводата Иван Петков Въртопчанина, записани от внука му Найденов Марков. Съхраняват се от правнука му Иван Найденов Марков в София; вж. Попов, Лазар Я. Една историческа неправда. - В. "Север", Лом. N 1930, 2 март 1937 г.

2 Пак там.

3 НсторијсКУ архив "Тимочка крайна" - гр. Зайчар, НОК-А-II-1.

4 Маринов, Д. Политически движения и въстания в Западна България. - СБНУК. Т.Ні С., 1889, с. 108-110; Стенографски дневници на 11-ро обикновено Народно събрание, I редовна сесия 1880 г., с. 136.

5 ДА - Видин, ф. 122, оп.1, а.е.70.

6 Патила - спомени на Иван Петков Въртопчанина..., л.4. Баща му Иван Въртопчанина бил голям майстор-дърводелец и всичко му идело отръки.

7 Маркович, Глила. Дневник српско-бугарских доброволъаца на Тимоку 1876. Београд, 1906, с.7, 37, 39; Попов, Л. Я. Цит. съч.; ДА - Видин, ф.122, оп.1, а.е. 90.

8 Маркович, Гл. Цит. съч., с.15.

9 Пак там, с.37.

10 Пак там. И Пак там, с.39.

12 Стенографски дневници на И обикновено Народно събрание, I редовна сесия, 1880, с.136.

13 НБКМ БИА пд зп 234, л.5.

14 Пак там, л.б (удостоверение N 87 от 18 август 1898 г. на Въртопскою селско общинско управление за семейно и материално положение). 15 Сведения на внука му Иван Найденов Марков; сведения на внука му Костадин Младенов Иванов от 8.7.1969 г. (ЦДА на РБ, ф.686, оп.1, а.е.409, л.7-9 - писмо на учителя Марчо Цолов до Петър Чолов).

16 Пак там.

Генади Вълчев - Поборници от Видинския край

{loadposition user28}